

S05

Spółeczeństwo potrzebuje wiarygodnych informacji. Uważaj na fałszywe wiadomości!

Opis i kontekst

Niniejszy moduł:

Wprowadza w zagadnienie dotyczące dbałości o wiarygodne, rzetelne informacje

Pomaga odróżnić zwykły tekst od tekstu propagandowego i naukowego

Podkreśla znaczenie wiarygodnych wyników badań w społeczeństwie opartym na wiedzy

Ambasador
rzetelności
badawczej

Philippe Grandjean

Słowa kluczowe

Dezinformacja (fake news) i wprowadzanie w błąd; wiarygodne źródła; bibliografia; cytaty

Cele uczenia się

- 1** *Rozumienie znaczenia wiarygodnych, uczciwych wyników badań*
- 2** *Opisywanie kryteriów wiarygodności*
- 3** *Wyjaśnienie, jak duże znaczenie ma poprawne cytowanie i sięganie po wiarygodne źródła*
- 4** *Porównywanie różnych kryteriów pisania tekstów naukowych*

Etapy uczenia się

- 1** *Wprowadzenie do tematu*
- 2** *Analiza przedstawionej historii*
- 3** *Omówienie znaczenia wiarygodności źródeł i prawidłowego cytowania*
- 4** *Udział w opowiadaniu historii*
- 5** *Refleksja nad zasadami pisania tekstów naukowych*

**„Wysokie standardy etyczne są niezbędne w publikacjach naukowych.”
(Philippe Grandjean, ambasador rzetelności badawczej)**

1 Zapoznaj się z tematem:

Znajdź w sieci i zapoznaj się z przykładowymi wytycznymi wybranej szkoły, uczelni lub wydziału dotyczącymi cytowania i pisania artykułów naukowych.

2 Przeanalizuj przedstawioną historię:

Przeczytaj historię związaną z Centrum Naukowym LONA. Zastanów się, jakie znaczenie może mieć upowszechnianie przez badaczy nieprawdziwych informacji.

Wyobraź sobie, że prof. Wiśniewska postanowiła nie fałszować wyników i kontynuować swoje badania w Centrum. Dzisiaj profesor spotyka się z burmistrzem i szefem straży pożarnej, aby omówić sposoby doskonalenia szkoleń dla strażaków. Profesor przyniosła ze sobą dokumenty, które zawierają wyniki jej badań, a także kilka innych wiarygodnych, godnych zaufania i obiektywnych rezultatów badań przeanalizowanych przez innych badaczy, takich jak profesor Surinares. „Surinares, K. (2019) Helping firefighters to survive extreme wildfires, Journal of Scientific Research, 56 (4), 55-59”, które przemawiają za wprowadzeniem zmian w dotychczasowych szkoleniach.

3 Omów znaczenie wiarygodnych źródeł i poprawnego cytowania:

Podzielcie się w klasie wiedzą o następujących pojęciach:

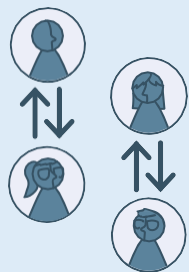
- wiarygodne źródło
- źródło naukowe
- cytowanie

Czy potraficie je zdefiniować?

Oceń wiarygodność

- Sprawdź, czy dany tekst jest artykułem naukowym. Jego głównym celem powinno być informowanie, a nie przekonywanie do czegoś.
- Sprawdź, jak dokładne, kompletne i obiektywne są informacje zawarte w artykule. Porównaj zawartość treści artykułu z innymi dostępnymi źródłami.
- Sprawdź, czy w artykule uwzględniono aktualny stan wiedzy i istniejące dowody. Przejrzyj odniesienia do artykułów i porównaj je z innymi źródłami.
- Sprawdź doświadczenie autorów i wydawcy. Spójrz na ich wykształcenie i pozycję w społeczności naukowej.
- Sprawdź, czy treść artykułu jest nadal aktualna. Dowiedz się, czy nie ma nowszych ustaleń lub/i czy w artykule podano argumentację opartą na pierwotnych źródłach. Oryginalne (starsze) źródło informacji jest cenniejsze niż źródła wtórne.

4 Weź udział w opowiadaniu historii:

Podzielcie się na małe grupy (po 3-4 osoby) i napiszcie krótką opowieść o tym, jak prof. Wiśniewska argumentuje przed burmistrzem i komendantem straży pożarnej, że jej ustalenia są rzetelne.

W swojej historii użyj i podkreśl kryteria oceny wiarygodnych informacji naukowych.

Przeczytajcie wybrane historie!

Aby zapewnić rzetelność naukową, tekst naukowy powinien zawierać:

1. Cytaty bezpośrednie

Autorzy używają czyjegoś tekstu (lub grafiki, wykresu, tabeli itp.) słowo w słowo, przedstawiając źródło i pierwotnego autora. Wskazują, gdzie zaczyna się i kończy oryginalny tekst, umieszczając cytowany fragment w cudzysłowie. Dodają przypis na końcu cytatu.

2. Parafrazy

Autorzy korzystają z czyjegoś zdania, pomysłu lub tekstu i opisują go własnymi słowami. Wskazują na oryginalne źródło, używając przypisu na końcu fragmentu stanowiącego parafrazę.

3. Streszczenia

Autorzy opisują podstawową ideę dzieła własnymi słowami. Wymieniają oryginalne źródło streszczanych koncepcji. (informacje przygotowane przez Lisę Häberlein)

5 Zastanów się nad zasadami pisania tekstów naukowych:

Zbierzcie się razem w sali. Zastanówcie się nad przywołanymi w waszych historiach kryteriami. Spróbujcie wspólnie zapisać je jako zrozumiałe (jasne) zasady pisania tekstów naukowych.

Zapiszcie je w zeszycie.

W jakich sytuacjach opracowane przez was zasady mogą być ze sobą sprzeczne?

Zastanówcie się, które zasady są ważne i w jakich sytuacjach.